

Java Script

dr Suzana Marković, dipl.ing. el.
suzana.markovic@bpa.edu.rs

Programski jezici

- **Kompajlerski jezici** - programski kôd konvertuje se u mašinski pre nego što se i pokrene, što znači da će se ta konverzija izvršiti samo jednom (Java);
- **Interpretatorski jezici** – konverzija kôda dešava se u momentu njegovog pokretanja i izvršava se svaki put kada se kôd pokrene (JavaScript);

Istorijat Javascript-a

- ▶ Nastao je 1995. godine – kod je mogao da se izvršava u veb pretraživaču Netscape Navigator 2.
- ▶ Microsoft je na osnovu javne dokumentacije Netscape-a objavio skoro identičnu verziju svog jezika JScript (izvršavao se u Explorer-u 3)
- ▶ Udruženje ECMA (European Computer Manufacturers Association) je usvojilo svoj standard za ovaj jezik, pri čemu je JavaScript postao Netscape-ova implementacija, a JScript Microsoft-ova.
- ▶ Izveden je iz C jezika

Skriptovanje na strani servera

- To je metoda programiranja na vebu koja pokreće softver na serveru, a ne pretraživač, ili služi za instaliranje plug-in-ova za kreiranje dinamičkih veb stranica.
- **Node.js** je serverska JavaScript platforma idealna za pravljenje „real-time“ veb aplikacija.

Skriptovanje na strani klijenta

- Smešta se u HTML kod (ili kao posebna datoteka koja se poziva) i otvara u pretraživaču dajući veliku interaktivnost dokumentu.
- Npr. provera korisničke forme i otklanjanje eventualnih grešaka, pre slanja serveru.
- Omogućava promenu sadržaja veb stranice u zavisnosti od korisničkih unosa ili nekih drugih promenljivih.

Gde pisati kod?

- JavaScript na *internetu* - Najlakši način za početak:
  - Sajtovi kao što su jsbin.com, jsFiddle.com ili js.do služe za pisanje programa.
- JavaScript u *pregledačima* – Može se pisati u programu za pisanje teksta kao što su Notepad, Notepad++, Sublime, VSCode itd.
  - Program treba snimiti kao HTML fajl i otvoriti ga u pregledaču (npr. Chrome)

Gde pisati kod?

- ▶ Javascript u *konzoli* - Instalirati Node.js, napisati JavaScript program, snimiti ga kao .js fajl i pokrenuti ga iz klasične konzole pomoću komande `node mojprogram.js`. Program će se izvršiti kao bilo koji program napisan u jezicima Pascal, Python, C, itd.

Osobine Javascript-a

- ▶ Javascript je *platformski neutralan* – kod se izvršava u okviru pretraživača bez obzira na hardversko i softversko okruženje
- ▶ *Modularno programiranje* – za čuvanje i izvršavanje koda koriste se posebni dokumenti sa .js ekstenzijom
- ▶ *Integrisanost sa HTML-om* – u okviru veb stranice moguće je kombinovati html i js kod, ali je moguće i iz js generisati html kod.

Gde se pojavljuje i kako se implementira js

- Pojavljuje se:
  - U vidljivom delu html-a --> body tag
  - U nevidljivom delu html-a --> head tag
  - kao zaseban .js fajl
  - Script tagovi su **inline elementi** – nemaju uticaja na formatiranje strane
- Implementira se:
  - Direktnim unosom koda na stranu
  - Dodavanjem reference na eksterni fajl

Alati za unos js koda

- Notepad
- Notepad ++
- Visual Studio
- VS Code
- Eclipse
- DreamViewer
- Konzola veb pretraživača (F12)

Izvršavanje koda

```
<script>  
alert("Hello World!")  
</script>
```

```
<script src="jskod.js">  
</script>
```

JavaScript – korišćenje iz html – a i iz Js-a

```
<body>  
  <script>  
    document.writeln("Zdravo svete!");  
  </script>...
```

```
<script>  
  document.writeln("Zdravo svete!");  
</script>  
</head>
```

```
<script>  
  document.writeln("<h1>Zdravo svete!</h1>");  
</script>
```

Eksterni java script

Html kod

```
<html>
<head>
<title>JS kod</title>
<script src="javascriptKod.js">
</script>
</head>

<body onload="poruka()">

</body>
</html>
```

Eksterni JS kod

```
// JavaScript Document
function poruka()
{
    alert("Ovo je neka poruka")
}
```

Svojstva Java Script-a

- Java script je case sensitive
- Oznaka ; na kraju naredbe je opcionalna
- Sa ; se mogu napisati višestruke JavaScript naredbe u istoj liniji
- Bez oznake ; JavaScript naredbe se moraju pisati u posebnim linijama
- Blokovi se pišu unutar zagrada {...}
- Blok predstavlja celinu – ekvivalentnu jednoj naredbi

Komandni blokovi

- Naredbe se grupišu u blokove naredbi, koji su izdvojeni velikim zagradama:

```
{  
document.writeln("Da li ovo radi? ");  
document.writeln("Radi! <BR>");  
}
```

Komentari u JavaScript-u

- Komentar na kraju reda – linije je `//`
- Proizvoljni komentar između znakova `/*` i `*/` – komentar u više redova;
- Kao i u drugim programskim jezicima, komentari služe za:
  1. Opis programa običnim govornim tekstom
  2. Privremeno isključivanje delova programa tokom razvoja programa

JavaScript promenljive

- ▶ JavaScript nije strogo tipizirani jezik, tako da deklaracija promenljivih nije obavezna.
- ▶ Promenljiva `x` se PRVI put u programu može navesti i kao:

```
x = 5;
```
- ▶ Tip promenljive se deklarira implicitno – preko trenutno dodeljene vrednosti - script jezik
- ▶ Deklaracija promenljive `x`:

```
var x = 5;  
x = "Hello World";
```
- ▶ Tip podatka koji sadrži promenljiva *može da se menja* u toku programa
- ▶ Ime promenljive je *case sensitive* i sastoji se od slova (a – z, A – Z), cifara (0 – 9) i znaka “_” – underscore. Prvi znak imena promenljive mora biti slovo , “_” ili \$.

Definicija tipa podataka

- Ne zahteva se i nije dozvoljeno deklarirati tip podataka promenljive
- JavaScript interpreter automatski prepoznaje koji tip podataka je smešten u okviru promenljive i
- Dodeljuje tip podatka promenljivoj **dinamički**

Osnovni – ugrađeni tipovi podataka

- Undefined – nije definisana vrednost
- Boolean – logički tip
- Number
  - Celi brojevi sa osnovom 10, 8 ili 16.
  - Racionalni brojevi - 3.14, 314E-2 ili 314e-2.
- String - proizvoljan niz karaktera između navodnika ("neki tekst") ili apostrofa ('neki tekst')
- Osim ovih osnovnih tipova postoje i objekti – ugrađeni i korisnički definisani.

Aritmetički operatori

- ➔ Služe za obavljanje aritmetičkih operacija između promenljivih.
- ➔ U donjoj tabeli korišćena je vrednost $y=5$.

Operator	Description	Example	Result
+	Addition	$x=y+2$	$x=7$
-	Subtraction	$x=y-2$	$x=3$
*	Multiplication	$x=y*2$	$x=10$
/	Division	$x=y/2$	$x=2.5$
%	Modulus (division remainder)	$x=y\%2$	$x=1$
++	Increment	$x=++y$	$x=6$
--	Decrement	$x=--y$	$x=4$

Operatori ++ i - - mogu biti prefiksni i postfiksni

Operatori dodele

- Služe za dodeljivanje vrednosti promenljivama.

Operator	Example	Same As	Result
=	x=y		x=5
+=	x+=y	x=x+y	x=15
-=	x-=y	x=x-y	x=5
*=	x*=y	x=x*y	x=50
/=	x/=y	x=x/y	x=2
%=	x%=y	x=x%y	x=0

Operator + u stringovima

- Sabiranje stringova svodi se na njihovo povezivanje
- Prazan string "".

```
txt1="What a very";  
txt2="nice day";  
txt3=txt1+" "+txt2;
```

Sabiranje brojeva i stringova

```
<html>
<body>

<script type="text/javascript">
x=5+5;
document.write(x);
document.write("<br />");
x="5"+"5";
document.write(x);
document.write("<br />");
x=5+"5";
document.write(x);
document.write("<br />");
x="5"+5;
document.write(x);
document.write("<br />");
</script>

<p>The common rule is: If you add a number
and a string,
the result will be a string.</p>

</body>
</html>
```

10
55
55
55

The common rule is: If you add a number and a string, the result will be a string.

Relacioni operatori

- Ovi operatori se koriste u logičkim izrazima radi utvrđivanja jednakosti ili razlike između promenljivih.
- Korišćena vrednost $x=5$;

Operator	Description	Example
<code>==</code>	is equal to	<code>x==8</code> is false
<code>===</code>	is exactly equal to (value and type)	<code>x===5</code> is true <code>x==="5"</code> is false
<code>!=</code>	is not equal	<code>x!=8</code> is true
<code>></code>	is greater than	<code>x>8</code> is false
<code><</code>	is less than	<code>x<8</code> is true
<code>>=</code>	is greater than or equal to	<code>x>=8</code> is false
<code><=</code>	is less than or equal to	<code>x<=8</code> is true

Logički operatori

- Služe da odrede logiku između promenljivih
- Za $x=6$ i $y=3$

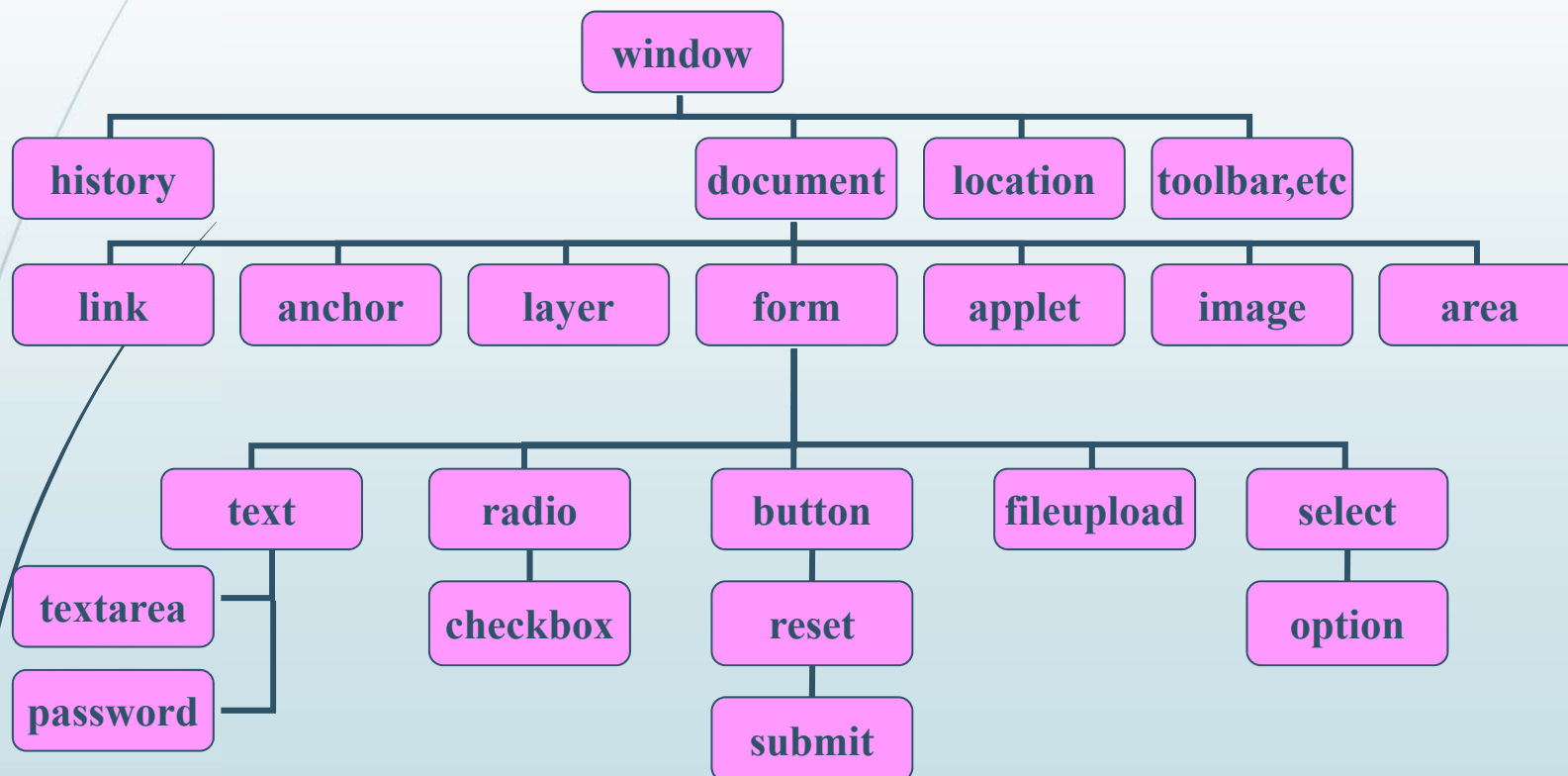
Operator	Description	Example
&&	and	$(x < 10 \ \&\& \ y > 1)$ is true
	or	$(x==5 \ \ y==5)$ is false
!	not	$!(x==y)$ is true

Bitovski logički operatori

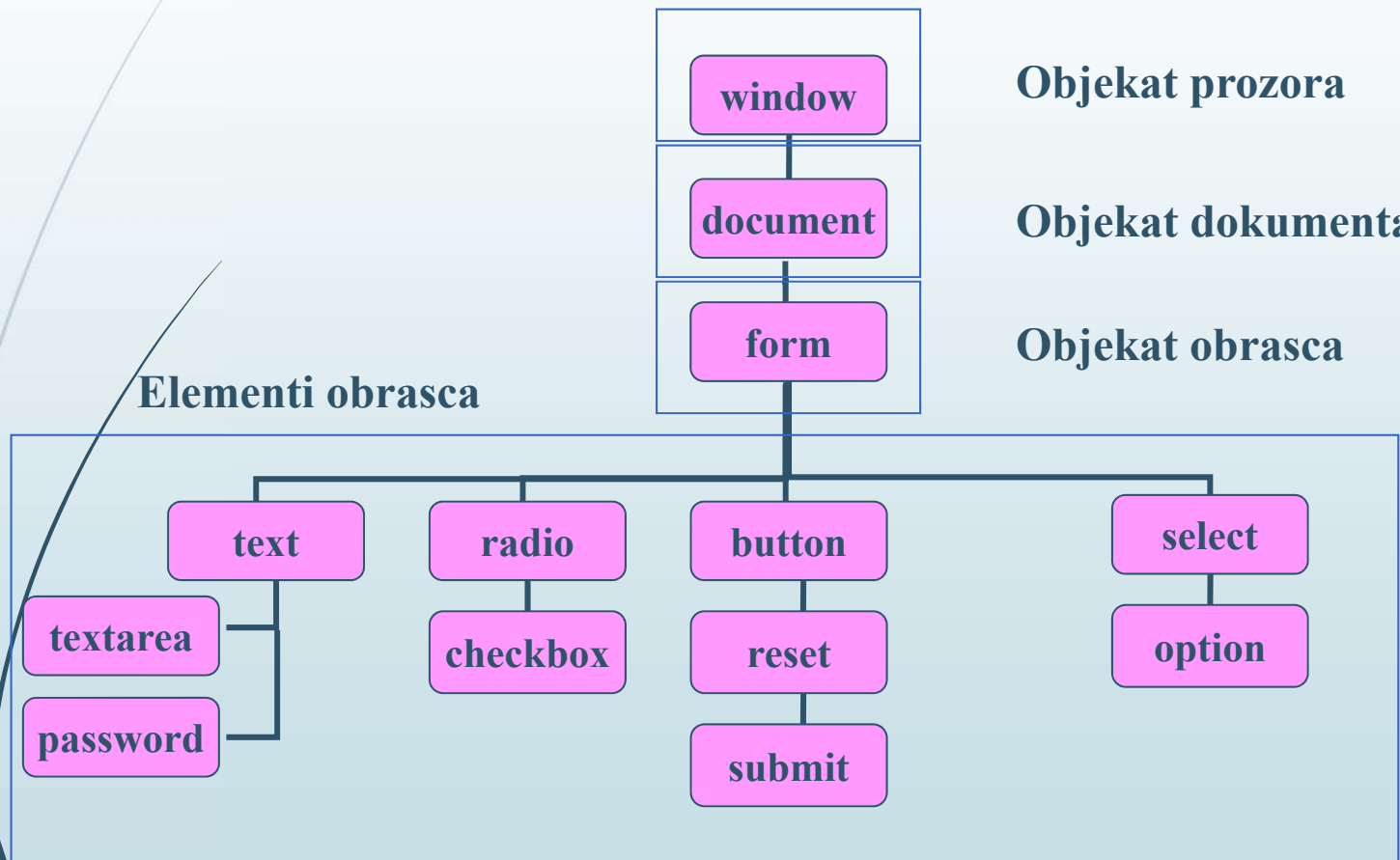
Operator	Description	Example
&	Logičko I	255 & 15 -- 00 001 111
	Logičko ILI	255 15 -- 11 111 111
^	Logičko Exkluzivno ILI	255 ^ 15 -- 11 110 000
<<	Pomeranje ulevo	010 << 2 -- 01000
>>	Pomeranje udesno	010000 >> 2 -- 0100
~	Logičko NE	~15 -- 11 110 000

255 --11 111 111
15-- 00 001 111

Model objekata dokumenta

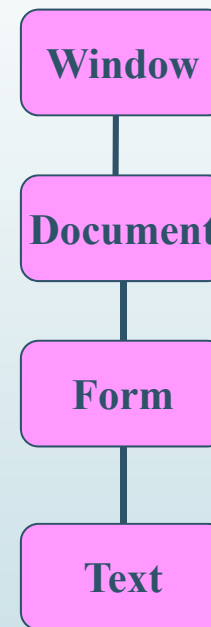

Model objekata dokumenta

Dodavanje elementa za unos teksta

```
<html>
<head><title>
Simple doc
</title></head>
<body>
<h1> Hello </h1>
<form>
<input type="text">
</form>
</body>
</html>
```


Referenca objekta – polje za unos teksta

`window`

`window.document`

`window.document.formName`

`window.document.formName.textName`

Window

Document

Form

Text

Definicija objekata

- ▶ U JavaScript-u objekat može biti: polje za unos teksta, dugme ili ceo HTML dokument
- ▶ Svaki od objekata je jedinstven
- ▶ Tri najvažnije odlike objekata definišu njegov izgled, ponašanje i kako ga skript kontroliše, to su:
  - ▶ **svojstva (properties)**
  - ▶ **metode**
  - ▶ **procedure za obradu događaja**

Svojstva

- Svojstva HTML objekta najčešće se podešavaju atributima HTML oznaka – statički metod
- Prisustvo JavaScripta često dodaje opcione attribute čija se inicijalna vrednost može modifikovati kada se dokument učita – dinamički metod
- Veb strana se tada tretira kao dokument.
- Dokument ima svojstva (properties), npr. boja njegove pozadine (bgColor).
- Pozivanje svojstva obavlja se na sledeći način:
  - document. ime svojstva - Za pristupanje svojstvima objekata u sintaksi se koristi tačka

Skript tagovi

```
<html>  
<body bgcolor="brown">  
  <p>paragraf 1</p>  
  <script>  
    document.bgColor="beige"  
  </script>  
</body>  
</html>
```

Interakcija sa korisnikom

- JavaScript ima mogućnost da kreira male dijaloge za *ispis* ili *unos* teksta koji su potpuno nezavisni od sadržaja HTML dokumenta
- Najjednostavniji način da se prosledi kratka poruka korisniku je korišćenje *alert metoda*.
  - `alert("Kliknite na OK za nastavak.");` ili
  - `window.alert(...)`
- Window - najviši vrh hijerarhije prostora imena – globalni objekat sa metodom alert

Primer

```
<html>
<body>
  <p>paragraf 1</p>
  <script>
    // 1.script blok
    alert("prvi skript blok");
  </script>
  <p>paragraf 2</p>
  <script>
    // 2.script blok
    document.backgroundColor = "brown";
    alert("drugi skript blok");
  </script>
  <p>paragraf 3</p>
</body></html>
```

// - komentar

alert() – funkcija

Poruka unutar message box-a specificira se unutar zagrada alert() funkcije i zove se funkcijski **parametar**.

Interakcija sa korisnikom

- `alert()` metoda omogućava slanje poruka korisniku, ali ne i preuzimanje odgovora od njega.
- Metod `prompt()` omogućava jednostavnu interakciju sa korisnikom.
- `prompt()` kreira dijalog prozor u kome se može proslediti poruka korisniku, ali se formira i polje u koje korisnik može uneti proizvoljan tekst.

Izlaz iz JavaScripta

- Ostvaruje se metodama
  - write (šalje tekst u prozor WWW čitača bez pomeranja) i
  - writeln (isto kao write(), s tim što se posle ispisa teksta kursor pomera u sledeći red objekta)
- `document.write("Test");`
- `document.writeln('Test');`

Interakcija sa korisnikom - primer

```
<html>
<head>
  <title>Primer</title>
</head>
<body>
  <script>
    document.write("<h1>Dobrodošli ");
    document.writeln(prompt("Unesite Vaše ime:"));
    document.writeln(prompt("Unesite Vaše prezime:"));
    document.write(" u svet JavaScripta!</h1>");
    document.write('<h2>Čestitamo!</h2>');
  </script> </body></html>
```

Uslovni (ternarni) operator

- Služi za dodeljivanje vrednosti promenljivoj u zavisnosti od nekog uslova

```
ime_promenljive=(uslov)?vrednost1:vrednost2;
```

```
greeting=(visitor=="Pres")? "Dear President":  
"Dear";
```

- Ako je promenljiva *visitor* jednaka „Pres“ (ako je uslov tačan) promenljiva će dobiti vrednost „Dear President“ a u protivnom će biti (uslov nije tačan) „Dear“.

Primer – uslov

```
<html><body><script>
    var degFaren = prompt("Unesite stepene u
farenhajtima",212);
    var degCel;
    degCel = 5 / 9 * (degFaren - 32);
    document.write(degFaren + "\xB0 F je " + degCel +
"\xB0 C<br>");
    if (degCel < 0) {
        document.write("Ovo je ispod nule!");
    }
    if (degCel == 100)
        document.write("Ovo ključa!");
</script> </body> </html>
```


Kontrola toka programa

```
<script>
var age = prompt("What is your age?");

if (Number(age) < 18) {
    alert("Sorry, you are too young to drive this car. Powering off");
} else if (Number(age) > 18) {
    alert("Powering On. Enjoy the ride!");
} else if (Number(age) == 18) {
    alert("Congratulations on your first year of driving. Enjoy the ride!");
}
</script>
```


Primer

```
var job = 'teacher';

job = prompt('What does john do?');

▼ switch (job) {
  case 'teacher':
    console.log('John teaches kids.');
```

break;

```
  case 'driver':
    console.log('John drives a cab in
Lisbon.');
```

break;

```
  case 'cop':
    console.log('John helps fight
crime.');
```

break;

```
  default:
    console.log('John does something
else.');
```


}

Uslovni ciklusi u JavaScriptu (while)

```
while ([izraz])  
{ [naredba];  
  [naredba]; ... }
```

```
i=1  
while(i<=10){  
  document.write(i+ "<br>");  
  i=i+1;  
}
```


Uslovni ciklusi u JavaScriptu (do-while)

[inicijalizacija]

do {

telo_petlje

[iteracija]

} **while** (uslov);

```
i=1  
do {  
  document.write(i+ "<br>");  
  i=i+1;  
} while(i<=10)
```


Uslovni ciklusi u JavaScriptu (for)

for (inicijalizacija; uslov; iteracija)

```
{  
telo_petlje;  
}
```

```
for (i=1; i<=10; i++){  
document.write(i+ "<br>");
```

Prekidi

```
for(i=0; i<10; i++){  
  document.write(i+ ` `);  
  if (i%2 ==0)  
    continue;  
  document.writeln(`<br>`);  
}
```

```
0 1  
2 3  
4 5  
6 7  
8 9
```

```
for(i=0; i<10; i++){  
  document.write(i+ " ");  
  if (i%2 !==0)  
    break;  
  document.writeln(" ");
```

```
0 1
```


JavaScript ciklus enumeracije (for-in)

- Ciklus enumeracije je ciklus pomoću koga se mogu pobrojati svi članovi (svojstva i metode) nekog objekta.
- Ciklus će se izvršiti po jednom za svakog pripadajućeg člana.
- Ovaj ciklus se još naziva i "for-in" petlja. Zadaje se na sledeći način:

```
for ([promenljiva] in [objekat]) [naredba];
```

Funkcije

- Funkcija predstavlja skup naredbi koje izvršavaju neki specifičan zadatak.

- Deklaracija:

```
function mojaFunkcija (param1,param2,... ){  
neki kod koji se izvršava...  
}
```

- Kod u funkciji se izvršava:

- Kada se desi neki događaj (npr. klik miša)
- Pozivom funkcije iz JS koda
- Automatski - samopozivanje

Primer

```
<html><head>  
  <title> Funkcije JavaScripta </title>  
  <script>  
function pozdravPosetiocu()  
{  
  alert("Dobrodošli na sajt");  
  return;  
} </script>  
</head><body> <p> Tekst koji se ispisuje pre izvršavanja  
iskaza JavaScript-a.</p>  
  <script>  
    pozdravPosetiocu();  
  </script> <p> Tekst koji se ispisuje nakon  
izvršavanja iskaza JavaScript-a.</p>  
</body></html>
```

Primer

```
<html><head>
  <title> Funkcija zbira </title>
  <script>
function FindTotal(a,b,c)
{
var total = a + b + c;
document.write ("Rezultat je: " + total+".");
return; }
</script></head>
<body>   <script>
  FindTotal(2,3,4);
  </script></body></html>
```


Primer

```
<html><head><title> Funkcija zbira </title>
  <script>
function dodajBroj(a,b,c)
{
a = Number(a);
b = Number(b);
c = Number(c);
document.write ("Rezultat sabiranja brojeva je: " + (a +
b + c) + ".");
return;      }
</script></head>
<body><script>
a = prompt('Unesite broj a: ');
b = prompt('Unesite broj b: ');
c = prompt('Unesite broj c: ');
dodajBroj(a,b,c);
</script></body></html>
```

Nizovi

- Niz se može deklarirati bilo gde u programu.
- Nigde se ne zadaje tip elemenata niza - svaki član niza je kao i bilo koja druga promenljiva - može biti bilo kog tipa.
- Prvi element niza je uvek sa indeksom 0.
- Niz se može kreirati preko **konstruktor objekta Array** (kreiranjem instance klase Array):
  - `a = new Array()` ili `a = new Array(N)` ili `a = new Array(c1, c2, ...)`
- korišćenjem **literala** ("nizovne konstante"):
  - `a = []` ili `a = [c1, c2, ...]`
- Npr. `br = [10, 8, 26, 5, 3, 12]`

Primer

```
br = [10, 8, 26, 5, 3, 12]
```

```
console.log("Broj elemenata u nizu je: " +  
br.length)
```

```
i = 0
```

```
while ( i < br.length ) {  
  console.log("Broj["+i+"]: " + br[i])  i = i + 1}
```

Objekti

- Skupovi promenljivih kojima se može pristupati po imenu.
- Npr. promenljiva sa podacima o nekom učeniku, kao što su njegovo ime, starost, broj telefona, mejl itd.
- Objekat može biti:
  - prosti podatak (npr. ime klijenta,...),
  - drugi objekat (npr. Klijent, Vrsta klijenta itd...) ili
  - funkcije.
- JavaScript poseduje svoje objekte (ugrađene tipove) ali ima mogućnost i deklarisanja sopstvenih tipova podataka.

Kreiranje objekta

```
var zaposlen = {  
  ime: "Petar",  
  prezime: "Petrović",  
  zanimanje: "Programer"  
};  
console.log(this.zaposlen);
```

"This" nije promenjiva već specijalna reč programskog jezika (operator) i predstavlja **vezu** koja ukazuje na neku referencu (*objekat*).

Svojstva i vrednosti objekata

- Vrednost svojstva objekta pored stringa i broja može biti **niz**:

```
var zaposlen = {  
    ime: "Petar",  
    prezime: "Petrović",  
    zanimanje: "Programer",  
    godinaRodjenja: 1987,  
    pol: ['muški', 'ženski']  
}; console.log(this.zaposlen.pol);
```


Svojstva i vrednosti objekata

- Vrednost svojstva objekta pored stringa i broja može biti **funkcija**:

```
var zaposlen = {  
  ime: "Petar",  
  prezime: "Petrović",  
  zanimanje: "Programer",  
  godinaRodjenja: 1987,  
  izracunajGodina: function (godinaRodjenja) {  
    return (2019 - godinaRodjenja);  
  }  
};  
console.log(zaposlen.izracunajGodina(1987));
```


Kreiranje novog svojstva objekta u funkciji

```
var zaposlen = {  
  ime: "Petar",  
  prezime: "Petrović",  
  zanimanje: "Programer",  
  godinaRodjenja: 1987,  
  pol: ['muški', 'ženski'],  
  izracunajGodina: function (godinaRodjenja) {  
    this.godina = 2019 - this.godinaRodjenja;  
  } };  
zaposlen.izracunajGodina();  
console.log(zaposlen);
```

Predefinisani objekat - Date

- JavaScript poseduje izvestan skup predefinisanih objekata: Date, Array, Math.
- Novi objekat se kreira upotrebom operatora **new**:
var danas = new Date();
- **Date** poseduje *metode* koje se mogu koristiti pri manipulaciji objektom:
  - `getHours()`, `getMinutes()`, `getMonth()`

```
var sada = new Date();  
document.write("Vreme je:" + sada.getHours() + ":" +  
sada.getMinutes() + "<br>");
```

```
var sada = new Date();  
document.write("Vreme je:" + sada.getDate() + "." +  
parseInt(sada.getMonth()+1) + "." + sada.getFullYear() + "<br>");
```


Broj dana do kraja godine

```
<hr> <script>
    danas = new Date(); // danasnje vreme i datum
    kraj_god = new Date(); // kraj godine
    kraj_god.setMonth(11); // je u decembru
    kraj_god.setDate(31); // 31. dana u mesecu
    // Koliko ima milisekundi izmedju 31.12. i danasnjeg dana
    razlika = kraj_god.getTime() - danas.getTime();
    // A koliko je to dana?
    razlika = Math.floor(razlika / (1000 * 60 * 60 * 24));
    document.write("<h2 align=center>Broj dana do kraja
godine je " + razlika + "!!!</h2>");
</script> <hr>
```

```
<html>
<head>
  <title> Primer uslovnog izvršavanja </title>
</head>
<body>
  <script>
    var d = new Date();
    var time = d.getHours();
    var sada = new Date();
    document.write("Vreme je: " + sada.getHours() + ":" + sada.getMinutes()
+ "<br>");
    if (time < 12) {
      document.write("<b>Dobro jutro!</b>");}
    else if (time < 17) {
      document.write("<b>Dobar dan!</b>");
    }
    else document.write("<b>Dobro večer!</b>");
  </script> </body>
</html>
```

Primer

Šta su to događaji?

- Događaji su signali koji se generišu kada se odigra određena akcija.
- Događaji u veb čitaču su kada korisnik klikne na hipertekst link, kada se promeni podatak u ulaznom polju forme ili kada se završi učitavanje dokumenta.

Događaji

Događaj	Opis	Obradivač događaja
blur	Događa se kada se ulazni fokus prebaci sa elementa forme (kada korisnik klikne van polja forme).	onBlur
click	Događa se kada korisnik klikne na formu ili na link.	onClick
change	Događa se kada korisnik promeni vrednost u <i>text</i> , <i>textarea</i> ili <i>select</i> elementima forme.	OnChange
focus	Događa se kada polje forme dobije ulazni fokus.	OnFocus
load	Događa se kada se učitava HTML dokument u WWW čitač.	OnLoad

Događaji

Događaj	Opis	Obrađivač događaja
mouseover	Događa se kada korisnik pomera miša preko objekta.	OnMouseOver
mouseout	Događa se kada miš pređe preko objekta.	OnMouseOut
select	Događa se kada korisnik izabere ulazno polje forme.	OnSelect
submit	Događa se kad je forma prosleđena HTTP serveru (kada korisnik klikne na dugme za slanje sadržaja forme).	OnSubmit
unload	Događa se kada korisnik napušta HTML dokument, pre nego što počne sa učitavanjem novog HTML dokumenta.	OnUnload

Primer

```
<html>
  <head>
    <title>Primer menjanja pozadine</title>
    <script>
      function boja()
      { var datum = new Date(); /* dodeljivanje tekućeg datuma
      promenljivoj */
        var sati = datum.getHours(); /* dodeljivanje tekućeg casa
      promenljivoj */
        if (sati > 4 && sati < 7) document.backgroundColor="#0000FF";
        else if (sati > 6 && sati < 9) document.backgroundColor="#0088FF";
        else if (sati > 8 && sati < 18) document.backgroundColor="#808080";
        else if (sati > 17 && sati < 20) document.backgroundColor="#FFA500";
        else if (sati > 19 && sati < 22) document.backgroundColor="#FF55FF";
        else if (sati > 21 || sati < 5) document.backgroundColor="#FF0000";
      }
    </script>
  </head>
  <body onload="boja()">
    Primer izbora boje podloge (BODY BGCOLOR) zavisno od
doba dana...
  </body>
</html>
```

Poslednja izmena dokumenta

```
<html>
<head>  <title>Primer</title>
</head>
<body>
Dokument: <em>
<script>document.write(document.title);</script></em><br>
  URL: <em>
<script>document.write(document.URL);</script></em><br>
  Poslednja izmena:
  <em>
<script>document.write(document.lastModified);</script></em><br>
</body>
</html>
```

HTML DOM Document

- Kada se HTML dokument učita u veb pretraživač, on postaje **objekat dokumenta**.
- Objekt dokumenta je koreni čvor HTML dokumenta.
- Pristup bilo kom elementu HTML stranice mora da započne pristupom document objektu.
  - Pronalaženje HTML elemenata
  - Promena HTML elemenata
  - Dodavanje i brisanje elemenata
  - Pronalaženje HTML objekata
  - Dodavanje Events Handler-a

Pronalaženje HTML elemenata

Metoda	Opis
<code>document.getElementById(<i>id</i>)</code>	Pronalazi element po id-ju
<code>document.getElementsByTagName(<i>name</i>)</code>	Pronalazi elemente po imenu taga
<code>document.getElementsByClassName(<i>name</i>)</code>	Pronalazi elemente po nazivu klase

https://www.w3schools.com/js/tryit.asp?filename=tryjs_intro_lightbulb

Pronalaženje HTML elemenata - primeri

```
<p id="prf1"><b>Zdravo</b></p>
<p>Primer<i> getElementsById</i> metode</p>
<p id="prf2"></p>
<script>
var mojElement = document.getElementById("prf1");
document.getElementById("prf2").innerHTML =
"Tekst iz prvog paragrafa je " + mojElement.innerHTML+" ali piše u drugom
paragrafu";
</script>
```

```
<p><b>Zdravo</b></p>
<p>Primer<i> getElementsByTagName</i> metode.</p>
<p id="info"></p>
<script>
var x = document.getElementsByTagName("p");
document.getElementById("info").innerHTML =
'Tekst u prvom paragrafu (index 0) je: ' + x[0].innerHTML+ ", a u trećem
nema ničega "+x[2].innerHTML;
</script>
```

Pronalaženje HTML elemenata - primeri

```
<p>Primer getElementsByClassName metode.</p>
<div id="mojDIV">
  <p class="child">1. p element u divu koji ima class="child" (index 0).</p>
  <p class="child">2. p element u divu koji ima class="child" (index 1).</p>
  <p class="child">3. p element u divu koji ima class="child" (index 2).</p>
</div>
<p>Klikni da vidiš kako će se promeniti svi paragrafi unutar diva!</p>
<button onclick="mojaFunkcija()">Klikni</button>
<script>
function mojaFunkcija() {
  var x = document.getElementById("mojDIV");
  x.getElementsByClassName("child")[1].style.backgroundColor = "lightgreen";
  x.getElementsByClassName("child")[0].style.color = "green";
  x.getElementsByClassName("child")[2].style.border = "1px solid green"; } </script>
```

```
<p>Zdravo</p>
<p class="info">Prvi paragraf.</p>
<p class="info">Primer querySelectorAll metode.</p>
<p id="demo"></p>
<script>
var x = document.querySelectorAll("p.info");
document.getElementById("demo").innerHTML =
'Prvi paragraf (index 0) u klasi "info" je: ' + x[0].innerHTML; </script>
```

Promena HTML elemenata

Svojstva	Opis
<i>element.innerHTML = new html content</i>	Menja HTML unutar elementa
<i>element.attribute = new value</i>	Menja vrednost atributa HTML elementa
<i>element.style.property = new style</i>	Menja stil HTML elementa
Metoda	Opis
<i>element.setAttribute(attribute, value)</i>	Menja vrednost atributa HTML elementa

Promena HTML elemenata - primeri

```
<p id="demo">Klikni na dugme!</p>
<button onclick="mojaFunkcija()">Klikni</button>
<script>
function mojaFunkcija() {
  var x = document.getElementById("demo");
  x.style.color = "orange";
}
</script>
```

```
x.style.border = "1px solid red";
```


Dodavanje i brisanje elemenata

Metoda	Opis
<code>document.createElement(<i>element</i>)</code>	Kreira HTML element
<code>document.removeChild(<i>element</i>)</code>	Uklanja HTML element
<code>document.appendChild(<i>element</i>)</code>	Dodaje HTML element
<code>document.replaceChild(<i>new, old</i>)</code>	Vrši zamenu HTML elementa
<code>document.write(<i>text</i>)</code>	Upisuje u HTML izlazni strim

Dodavanje i brisanje elemenata - primeri

```
<ul id="mojaLista"><li>Kafa</li><li>Čaj</li><li>Mleko</li></ul>
<p>Klikni da vidiš promene!</p>
<button onclick="mojaFunkcija()">Klikni</button>
<script>
function mojaFunkcija() {
  var textnode = document.createTextNode("Voda");
  var item = document.getElementById("mojaLista").childNodes[2];
  item.replaceChild(textnode, item.childNodes[0]);
  document.getElementById("mojaLista").type = "square"; } </script>
```

```
<ul id="myList"><li>Kafa</li><li>Čaj</li><li>Mleko</li></ul>
<p>Klikni da vidiš promene!</p>
<button onclick="myFunction()">Klikni</button>
<script>
var array = ["circle", "square", "disc"];
var count = 0;
function myFunction() {
  document.getElementById("myList").type = array[count];
  count = (count + 1) % 3; } </script>
```

Dodavanje i brisanje elemenata - primeri

```
<p>Klikni na dugme da kreiraš novi BUTTON element.</p>  
<button onclick="mojaFunkcija()">Klikni</button>  
<script>  
function mojaFunkcija() {  
  var novo_dugme = document.createElement("BUTTON");  
  novo_dugme.innerHTML = "Pritisni";  
  document.body.appendChild(novo_dugme);  
}  
</script>
```

Dodavanje Events Handler-a

Metoda	Opis
<code>document.getElementById(<i>id</i>).onclick = function(){<i>code</i>}</code>	Dodavanje event handler koda na događaj „onclick“

```
<p id="demo" onclick="myFunction()">Click me.</p>
<script>
function myFunction() {
  document.getElementById("demo").innerHTML = "YOU
CLICKED ME!"; } </script>
```

```
<p id="demo">Klikni me!</p>
<script>
document.getElementById("demo").onclick = function()
{mojaFunkcija()};
function mojaFunkcija() {
  document.getElementById("demo").innerHTML = "Hvala!";
}
</script>
```

Linkovi

- Svojstva i metode Document objekta:

- https://www.w3schools.com/jsref/dom_obj_document.asp

- Svojstva i metode Element objekta:

- https://www.w3schools.com/jsref/dom_obj_all.asp

- Događaji

- https://www.w3schools.com/jsref/dom_obj_event.asp

- https://www.w3schools.com/js/js_events.asp

- Svojstva Style objekta

- https://www.w3schools.com/jsref/dom_obj_style.asp